

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

УДК 37.015.3:614.8

Н. В. КУЛАЛАЄВА

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ

Обґрунтуванню необхідності реалізації творчої складової професійної діяльності майбутніх будівельників під час їхньої підготовки в умовах професійно-технічного навчального закладу. Проаналізовано джерела творчої активності учнів, етапи становлення творчої діяльності фахівця. Виокремлено особистісні риси, що властиві творчим людям. Визначено умови формування професійно-творчої спрямованості майбутніх кваліфікованих робітників: відповідність освіти цілям випереджального розвитку; сприяння виникненню вибірково-позитивного ставлення майбутніх кваліфікованих робітників до професії; формування у них позитивної мотивації і задоволеності результатом власної діяльності; відповідні вимоги до педагога. Наведено основні рекомендації стосовно формування в учня творчого підходу до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: творчий підхід, професійна діяльність, майбутній будівельник, культура, безпека, професійно-технічні навчальні заклади.

Н. В. КУЛАЛАЄВА

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОГО ПОДХОДА К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ СТРОИТЕЛЕЙ

Обосновано необходимость реализации творческой составляющей профессиональной деятельности будущих строителей в процессе их подготовки в профессионально-техническом учебном заведении. Проанализированы источники творческой активности учащихся, этапы становления их творческой деятельности. Выделены личностные черты, присущие творческим людям. Определены условия формирования профессионально-творческой направленности будущих квалифицированных рабочих: соответствие образования целям опережающего развития, содействие возникновению избирательно-позитивного отношения будущих квалифицированных рабочих к профессии, формирования у них позитивной мотивации и удовлетворенности собственной деятельностью, соответствующие требования к педагогу. Приведены основные рекомендации по формированию у учащихся творческого подхода к будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: творческий подход, профессиональная деятельность, будущий строитель, культура, безопасность, профессионально-технические учебные заведения.

N. KULALAEVA

DEVELOPING OF A CREATIVE APPROACH TO THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE BUILDERS

The article discusses the necessity of implementing of the creative component of professional activity of future skilled workers in building structure during their training in vocational-technical schools. The sources of students' creativity, the stages of the development of the specialist's creative activity have been analyzed.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

The author highlights the individual traits as the inherent part of the creative people's character. The conditions of formation of the professional and creative direction of future skilled workers: compliance of education with the objectives of advancing development, promoting the emergence of selective positive attitude of future skilled workers to the profession, forming their positive motivation and satisfaction with the result of their own activities and requirements to the teacher have been defined. The basic recommendations on the formation of student creativity for future professional activities have been outlined.

Keywords: *creativity, professional activity, future builder, culture, safety, VET-schools.*

Однією з унікальних характеристик людської природи, потенціалом, властивим кожному індивіду від народження, що відрізняє його від інших живих істот, є творчість. Її визначають як продуктивну форму активності й самостійності людини. Результатом людської творчості є наукові відкриття, винаходи, розв'язання нових професійних завдань у праці вчителя, лікаря, будівельника, інженера тощо. За висловленням М. Бердяєва, творчість – це приріст, продукування нового, чого ще не було в світі: це виникнення новизни [1].

Творчість як процес складається з усвідомлених і неусвідомлених компонентів: постановки питання, мобілізації необхідних знань, особистого досвіду індивіда (групи), висунування гіпотези, визначення шляхів і способів вирішення завдання, спеціальних спостережень, експериментів, узагальнення одержуваних фактів, оформлення у вигляді логічних образних, математичних, графічних і предметних структур (створення нової споруди, конструювання приладу тощо). Творчість припускає тонкість спостереження за явищами, вибіркове запам'ятовування істотного, волюву та розумову напругу, емоційний підйом та яскраву уяву. При цьому мають місце здогади, припущення, логічний аналіз і синтез. Саме цей чинник у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю стимулює розвиток широкого спектру соціально-ціннісних якостей особистості, таких, як ініціативність, самостійність, організованість, відповідальність, комунікативність, безпечна поведінка, нестандартність мислення.

Важливість проблеми формування творчої особистості в процесі професійного становлення визначає її значення:

– соціальне, оскільки формується нова людина з особливим складом мислення, здатним до радикальних змін і перетворень, фахівець нової формації, який долучиться до прогресивних перетворень в суспільстві;

– професійне, оскільки є засобом пізнання інтелектуальних можливостей у галузі творчої праці.

За переконанням науковців, сучасна система підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю має бути орієнтована, на творче відношення до наступної професійної діяльності. Сформованість творчого підходу майбутнього фахівця до власної професійної діяльності посідає важливе місце серед інших професійно важливих якостей його особистості. Причина такої необхідності полягає в тому, що на кожному наступному етапі розвитку суспільства виникають нові, складніші завдання, які формують нове соціальне замовлення за певною професією на підготовку фахівців відповідного рівня. Крім того, суспільство постійно встановлює також все більш високі вимоги до особистості робітника, рівня його загального розвитку, освіти, професійної компетентності й творчого відношення до обраної професії.

За таких умов кожна професійна школа вимагає від викладачів професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) удосконалення форм і методів навчання, спрямованих на формування пізнавальної активності учнів, вироблення вмінь використовувати й практично застосовувати отримані знання для вирішення проблемних завдань. Таким чином, йдеться про необхідність виховання творчого відношення молоді до майбутньої професійної діяльності, оскільки сучасний процес навчання визначається потребою суспільства мати творчих фахівців.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності формування творчого підходу до професійної діяльності у майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю для підвищення рівня їх загальної фахової культури та розвитку особистості.

Розвиток творчих засад навчально-виробничого процесу у ПТНЗ будівельного профілю сьогодні є важливою умовою подальшого розвитку загальнолюдських цінностей та гуманістичних ідеалів молоді. Її підготовка у ПТНЗ потребує збільшення уваги на формування

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

системних знань, максимальної стимуляції самостійної діяльності, розвитку стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості при виконанні творчих завдань.

Питаннями виховання творчої складової у молоді, зокрема у майбутніх кваліфікованих робітників, переймалася велика кількість науковців: М. Бердяєв, Г. Варення, Ж. Годфруа, Є. Ільїн, Н. Каліта, А. Макаренко, А. Маслоу, А. Олах, Н. Роджерс, Е. Торренс та інші. У деяких дослідженнях зазначено, що творчий підхід до проблеми навчання будівельників потребує генерацію, творче формулювання і опрацювання нових ідей, задумів і проектів у широкому соціальному аспекті життя. Отже, творчість, як ціннісно-особистісна категорія, набуває істотного резерву самоактуалізації особистості і значною мірою є своєрідним механізмом адаптації особистості до соціальних змін. Під самоактуалізацією розуміємо бажання людини реалізувати себе, виявити в собі те, що закладене потенційно. А. Маслоу охарактеризував самоактуалізацію як бажання людини стати тим, ким вона може бути [9]. Інакше кажучи людині потрібно «сприятливе» суспільство, в якому вона можна розкрити свій творчий потенціал найповніше, а також сильний негативний вплив, пов'язаний з потребами у безпеці.

Вчені відзначають, що, оскільки кожна особистість розбудовується за власним сценарієм, надзвичайно актуальною є побудова навчально-виробничого процесу в ПТНЗ з урахуванням індивідуальних особливостей вихованців. Причому необхідна умова оптимізації методичної роботи – наявність об'єктивних даних про особисті якості кожного вихованця. Крім того, як вказував А. Макаренко: «Знання вихованця має прийти до вихователя не в процесі байдужного його вивчення, а тільки в процесі спільної з ним роботи та самої активної допомоги йому» [8, с. 92]. Отож, успіх роботи сучасного навчального закладу значною мірою визначається рівнем підготовки його педагогів, їхнім професіоналізмом, глибиною їх соціально-психологічних знань, загальною культурою.

Відомо, що професійно-творчі якості вихованців не виникають окремо від їхніх інших власних компонентів, а підпорядковані законам формування особистості на етапах навчання й самонавчання, діяльності й комунікації. Тому, джерелом творчої активності учнів мусить стати, насамперед, інтерес до процесу та результату власної праці. Їхня зацікавленість в цьому має забезпечуватися наявністю пізнавальної мотивації, усвідомленим набуттям знань, що сприяє перебудові психологічних процесів сприймання, пам'яті, мислення, уяви. Формування же пізнавальних мотивів покладено на засоби вдосконалення навчального процесу: визначення дійових, активних методів навчання, оновлення змісту навчальних дисциплін, модернізацію структури і змісту занять, налагодження міждисциплінарних зв'язків, розширення форм самостійної роботи учнів тощо.

Коли йдеться про соціально-прогресивну творчу діяльність людини, як у матеріальній, так і духовній сферах, спрямовану на перетворення дійсності з метою трансформації багатства людської історії у внутрішнє багатство особистості, у її надбання, на усіляке виявлення і розвиток сутнісних сил людини, то зрозуміло, що мовиться про культуру у широкому її значенні [2, с. 202]. Стосовно ж однієї з її складових, а саме культури безпеки професійної діяльності, яка безпосередньо пов'язана з усуненням небезпек, властивих відповідній галузі, відзначимо, що остання не можлива без творчого підходу робітників до вирішення проблем, особливо спричинених людським чинником.

Феномен творчості багатоплановий: «Творчість існує завжди й скрізь, де людина уявляє, комбінує й створює що-небудь нове», – писав Л. Виготський [5]. Творчість у будь-якому виді діяльності тим і відрізняється від звичайного виконання, що вона захоплює людину, створює наднапругу, відкриває «друге дихання», наповнює бажанням роботи та змістом її життя. Творчу діяльність можна представити послідовністю етапів: творча мотивація, цінність і зміст діяльності, результат. Задоволеність результатом породжує новий мотив на нову діяльність [9].

На рівень розвитку творчої спрямованості особистості суттєво впливають вікові зміни смислової сфери особистості. Смысл може бути й мотивом, спонуканням до дії, і результатом. Спираючись на дослідження теорії смислів Л. Виготського, Ж. Годфруа, А. Олаха, К. Роджерса, наведемо етапи вікових змін смислової сфери. У віці 15–19 років відбувається формування світогляду, власних смислів і особистих цінностей; смислова регуляція займає домінуюче положення стосовно задоволення потреб; народження «життєвої перспективи». 19 років і далі – усвідомлення власного призначення у житті; реалізація життєвих перспектив і смислів;

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

прагнення до самореалізації; вихід за межі власного «Я». Така періодизація смислової сфери характеризує етапи становлення творчої діяльності фахівця й надає відомості щодо характеристики траєкторії розвитку учнів в контексті формування їхньої творчої спрямованості [5; 10; 11].

На формування творчого підходу до майбутньої професійної діяльності впливає також складна й різноманітна система передумов середовища перебування, адаптованих до кожної вікової категорії та освітнього рівня. Творчість виділяють в особистості як головну ознаку її зрілості та призначення. Зрілість ототожнюється з трьома якісними характеристиками: цілісність, стійкість і вищий рівень досягнень. Стрижнем творчості є взаємодія людей, детермінована не лише їх особистісними якостями, а й соціальними чинниками, наприклад, розподілом праці та кооперації діяльності, розбіжністю інтересів, потреб і необхідністю їхнього узгодження. Невід'ємною властивістю зростаючої особистості є прагнення до безперервного пізнання світу та творчих здобутків. Це, відповідно у свою чергу, надає матеріал для накопичення працівником досвіду у формі засвоєних знань, умінь і навичок.

Серед особистісних рис, що властиві творчим людям, виокремлюють [5; 10]:

- незалежність – особистісні стандарти важливіші за стандарти групи;
- відсутність конформізму в оцінках і судженнях, такій людині дуже складно «прожити» у соціумі;
- еkleктичність – високий рівень зацікавленості у навколишньому, всьому тому, до чого вона причетна і прагне бути причетною, постійне прагне об'єднати дані із різних галузей знань;
- інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому;
- відкритість розуму – готовність повірити своїм і чужим фантазіям, сприйнятливість до нового і невизначеного;
- висока толерантність до невизначених і невирішених ситуацій, конструктивна активність у цих ситуаціях;
- розвинуте естетичне почуття, прагнення до краси;
- віддача переваги більш складним речам, ніж звичним і простим;
- безперервне оновлення сприйняття світу.

Важливою умовою ефективної реалізації будь-якої діяльності є відповідність суб'єктивних властивостей, схильностей, здатностей людини характеру професії. Такі схильності забезпечують успіх і творчий підхід до неї. Формування професійної творчої спрямованості утворює основний сенс самовизначення особистості. Необхідна умова формування професійно-творчої спрямованості в майбутнього кваліфікованого робітника полягає у виникненні вибірково-позитивного відношення до професії. Вона обумовлена соціально-історичними умовами розвитку суспільства, особливостями професії, реальною соціальною взаємодією й тим, як ця властивість формувалася в майбутнього будівельника на попередніх етапах життєвого шляху.

Основним компонентом розвитку творчої особистості може бути тільки самовдосконалення, коли і «прямі» і «зворотні» зв'язки працюють всередині системи, тобто особистості. Як процес творчість відбувається на різних рівнях: несвідомому, підсвідомому, свідомому і над свідомому. Вищим рівнем розвитку творчості є взаємодія між ними. Несвідоме психічне базується на глибинних законах життя, етапах еволюційного процесу і генетичної пам'яті, в якій зберігається попередній досвід. Цей досвід лежить в основі формування багатьох навичок, потреб у різних видах діяльності. Крім колективного несвідомого, зумовленого філогенетичним досвідом людства, існує індивідуальне несвідоме прагнення до певних видів діяльності на основі вроджених задатків. Свідома форма творчості має власний, особливий інструмент – логічні операції: аналіз, синтез, абстракції, узагальнення, умовиводи, які спрямовані на пізнання реальності, підводять суб'єкта діяльності до створення нового продукту.

Будучи передумовою творчої діяльності, творча спрямованість особистості об'єднує стійкі мотиви і життєві цілі учнів, за яких формуються і розвиваються їхні творчі здібності [6]. Значну роль у цьому відіграє навчальна діяльність. Остання передбачає пошук нового змісту та організаційних форм у системі безперервної освіти, надає особливого значення її методологічній складовій. Головним результатом освіти має стати її відповідність цілям випереджального розвитку. Учні мають бути залучені до творчих занять, у ході яких вони

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

навчатися винаходити, розуміти й опанувати нове, бути відкритими й здатними виражати власні думки, вміти ухвалювати рішення й допомагати один одному, формулювати інтереси й усвідомлювати можливості. Але для цього потрібні педагоги, здатні допомогти їм знайти себе в майбутньому, стати самостійними, творчими й впевненими у собі професіоналами.

Розбудовуючи уявлення про місію педагогів ПТНЗ будівельного профілю в системі формування творчої спрямованості учнів, необхідно враховувати певні вимоги. Найважливішими з останніх є опора на знання закономірностей творчої спрямованості особистості, новаторська позиція, що йде від неї в організації вказаного процесу, який має бути орієнтованим на розвиток особистості вихованця у ПТНЗ через включення його в пізнавальну комунікативну діяльність, що ґрунтується на вільному виборі індивідом сфери прикладання здатностей для задоволення соціокультурних і освітніх потреб. Тому всі види й форми організації діяльності в системі професійної освіти будівельників повинні бути спрямовані на формування позитивної мотивації й задоволеності результатом власної діяльності.

Система формування творчої спрямованості особистості передбачає розвиток унікальних спільностей – колективів, пов'язаних з творчою діяльністю й спілкуванням. Вони завжди забезпечують синергетичний ефект, примножуючи зусилля всіх суб'єктів щодо підвищення результативності. Найбільш адекватною педагогічною технологією є організація творчих об'єднань молоді й дорослих (учнів і педагогів, майстрів, наставників): їх інтеграція, за рахунок дії механізмів мотивації, зараження пізнанням і творчістю, швидко згуртовує, розбудовує й соціалізує.

На сучасному етапі розвитку суспільства цінуються кваліфіковані робітники, що здатні працювати в умовах, які швидко змінюються. До того ж, серед особистих якостей, що містяться у вимогах провідних світових компаній до робітників найважливішими є такі, як знання професії, вміння працювати у команді та вміння вирішувати проблеми [4, с. 21].

Це безпосередньо стосується будівельників. Отже, викладацькому складу ПТНЗ будівельного профілю необхідно не тільки забезпечити високий рівень вмінь вихованців, а й розвинути їхні здібності нетрадиційно та творчо підходити до вирішення різних (часом і небезпечних) ситуацій, організовуючи власну діяльність на творчій основі. Поняття «творче ставлення майбутнього кваліфікованого робітника до професійної діяльності» має зайняти своє гідне місце серед інших педагогічних категорій, у теорії й практиці професійної освіти. Формування його творчого ставлення до реалізації професійних завдань обумовлено положенням у суспільстві, обов'язками та функціями відповідно до професії, що опановує майбутній будівельник у ПТНЗ. Формування творчого відношення молоді до завдань майбутньої праці своєрідно проявляється (за рахунок різного рівня розвитку) у психічній сфері особистості в навчальних ситуаціях. Найбільш чітко під час навчання помітні особливості інтелектуальної, практично-предметної та мотиваційної сфер особистості: учні мають різні навчально-пізнавальні здатності, різні рівні мотиваційних станів. Відзначимо, що творче ставлення до навчальних (фахових) завдань – це цілісність, єдність гармонічна розвинених сфер особистості та їх складових.

Нагадаємо, що коли йдеться про формування творчого підходу майбутнього кваліфікованого робітника до власної професійної діяльності, остання мусить відрізнятися творчим проявом, тобто фахівцю має бути властиве творче мислення, творчий підхід до справи тощо. Для вихованця ПТНЗ – майбутнього будівельника – творча спрямованість є суттєвою у його професійній діяльності. Разом з тим треба визнати, що в сучасній практиці ПТНЗ ще не склалася тенденція на реформування та модернізації змісту освіти з точки зору формування творчого ставлення учня до професійної діяльності. Однак базова підготовка, розвинені творчі якості особистості й активне навчання є важливими умовами для цього.

Формуючи в учня творчий підхід до майбутньої професійної діяльності, викладачу доцільно:

- цілеспрямовано робити своєчасні корегувальні виправлення при використанні педагогічних технологій та інновацій;
- формувати цілі навчання й виховання учнів з урахуванням сучасних освітніх, виховних і розвиваючих можливостей навчального матеріалу, результатів застосування різних методів, прийомів, засобів навчально-виробничого процесу;

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

- реалізувати особистісно-зорієнтований підхід до навчання на основі оцінки потенційних можливостей вихованців: інтелектуальних, мотиваційних, емоційно-вольових, професійних якостей, рівня комунікабельності, самооцінки особистості;
- планувати власну подальшу професійну діяльність.

Творчі завдання, по суті, мають пронизувати всі види занять від початку до кінця, незалежно від теми, цілей і завдань, які плануються вирішити. За допомогою творчих завдань учні одержують уявлення про різні конструкції навчальної теми. Такі завдання допомагають формуванню творчого мислення вихованців. При їхнім виконанні останні мусять погоджувати власні дії з характером навчальних завдань. Зорова наочність у комбінації зі слуховою, дозволяє учням отримати більш повну уяву про особливості навчального завдання та зорганізуватися для пошуку оптимального рішення. Завдяки наведеним заходам працюють і взаємодіють такі механізми мислення вихованців, як аналіз, синтез, інтуїція, що сприяють їхньої творчої активності.

Е. Торренс виокремлює п'ять принципів, якими повинен керуватись педагог, щоб стимулювати розвинення творчого мислення [12]:

- уважне ставлення до незвичних питань;
- тактовне ставлення до незвичних ідей;
- вміння ставитись до ідей вихованців як цінних і формувати у них належне ставлення до продуктів власної діяльності;
- надавати час для самостійного навчання учнів і забезпечувати їм підтримку (похвалу);
- надавати час для практики, яка не оцінюється.

Значну роль у розвитку творчості учнів відіграє спільна творчість з викладачем. Щоби вихованець зміг самостійно знаходити і виділяти проблемні ситуаційні задачі у навколишньому середовищі, його діяльність повинна бути відповідно організована. Але будь-яке, навіть налагоджене, предметне середовище залишається мертвим без головної дійової особи у процесі виховання творчої особистості – вихователя. Творча людина продукує навколо себе творчу атмосферу, тобто вірогідність того, що вихованці матимуть ширше поле можливостей для розгортання власних планів і задумів у творчого педагога, ніж у викладача зі стандартним, шаблонним стилем мислення. К. Ушинський писав, що «...у вихованні все повинне ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила виливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання» [7, с. 152]. Ці слова актуальні, оскільки вихід ПТНЗ на рівень нових вимог та завдань багато в чому залежить від розвитку творчого потенціалу викладачів і педагогічних колективів закладу.

Приймаючи створене учнем – не оцінюючи з точки зору якості, але стимулюючи внесений вклад, педагог (майстер виробничого навчання, наставник) може надати вихованцю вибір напряму рухатись далі, підкреслюючи зацікавленість безпосередньо у процесі, а не тільки продукті праці. Адже результатом учнівської творчості може бути не обов'язково конкретний витвір, вирішення навчальної проблеми, запропонованої викладачем тощо, а ті зміни, які відбулись з особистістю у процесі творення. Крім того, у спільній творчості вихователь може отримати нове бачення, а учень – особистість. Отже, дії викладачів професійної школи мають бути спрямовані на завдання формування творчої особистості. Це припускає виховання в учнів уміння творчо ставитись до навчання й надалі до праці. У зв'язку з цим педагогічний процес у ПТНЗ усе більше складнішає і вимагає глибокого розуміння рішень і відносин між суб'єктами навчальної діяльності. Вихованці очікують від викладачів підтримки, співробітництва, створення умов для спільної творчої праці.

Таким чином, система навчання та виховання майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю в ПТНЗ у тому вигляді, у якому вона існує сьогодні, має насамперед навчати учнів способам ефективного використання знань у майбутній практичній професійній діяльності. Потрібно змушувати їх залучати творчий підхід до вирішення навчальних завдань і проблем, знаходячи нестандартні, оригінальні рішення. Це припускає використання всіх резервних можливостей особистості учнів, а також створення сприятливих соціально-економічних і психолого-педагогічних умов для його повноцінної навчальної діяльності.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ОКРЕМИХ ГАЛУЗЕЙ І СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Нарешті, для надбання майбутніми фахівцями твердої впевненості у тому, що їхні знання, творчий потенціал будуть затребувані суспільством, а вони спроможні до працевлаштування на ринку праці.

Професійно-творчі якості особистості будівельника не виникають окремо від інших її компонентів, а підпорядковані законам формування творчої особистості загалом на всіх етапах навчання та самонавчання, діяльності та комунікації. У зв'язку з цим побудова навчально-виробничого процесу у ПТНЗ будівельного профілю з урахуванням індивідуальних особливостей учнів є надзвичайно актуальною. Перед середньою професійною школою сьогодні поставили завдання, вирішення яких пов'язано із застосуванням нетрадиційних засобів впливу на особистість вихованця у навчально-виробничому процесі ПТНЗ, де суб'єктивна позиція майбутнього кваліфікованого робітника становить основу розвитку його творчого потенціалу.

До перспектив подальших досліджень вбачаємо створення банку педагогічних технологій, що сприяють розвитку творчого ставлення майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бердяев Н. А. Философия свободы. Смысл творчества / Н. А. Бердяев. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://booksite.ru/fulltext/ber/dya/berdyaev_n_a/fil/filosof/18.htm#17.
2. Варення Г. А. Теоретико-методологічні основи працехоронної діяльності / Г. А. Варення – К.: Раритет, 2003. – 216 с.
3. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во АСТ, 2008. – 671 с.
4. Гин А. А. ТРИЗ-педагогика / А. А. Гин. – М.: ЛитРес, 2015. – 120 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.litres.ru/anatoliy-gin/triz-pedagogika/>.
5. Годфруа Ж. Что такое психология; в 2-х т. Т. 1: пер. с франц. Алипова Н. Н., Пегелая А. В., Эстрина Т. Я. – М.: Мир, 1992. – 496 с.
6. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2009. – 448 с.
7. Калита Н. К. Д. Ушинский про учителя: до проблеми виховного ідеалу / Н. Калита // Молодь і ринок. – 2008. – № 11. – С. 149–154.
8. Макаренко А. С. Методика виховної роботи / А. С. Макаренко. – К.: Рад. школа, 1990. – 366 с.
9. Маслоу А. Г. Мотивация и личность; пер. с англ. В. Васильева. – 3-е изд.. – СПб.: Питер, 2008. – 352 с.
10. Олах А. Творческий потенциал и личностные перемены / А. Олах // Общественные науки за рубежом. Серия: Науковедение. – 1968. – № 4. – С. 69–73.
11. Роджерс Н. Творчество как усиление себя / Н. Роджерс // Вопросы психологии. – 1990. – № 1. – С. 164–168.
12. Guiding Creative Talent. Contributors: E. Paul Torrance – Author. Publisher: Prentice-Hall. Place of publication: Englewood Cliffs, NJ. Publication year: 1962. / E. Torrance. – 260 p. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.questia.com/read/9518634/guiding-creative-talent>. – Назва з екрану. – мова англ.

REFERENCES

1. Berdyaev N. A. Filosofiya svobody. Smysl tvorchestva [Philosophy of Freedom. meaning of creativity], Available at: http://booksite.ru/fulltext/ber/dya/berdyaev_n_a/fil/filosof/18.htm#17
2. Varennya G. A. Teorety'ko-metodologichni osnovy` praceoxoronnoyi diyal'nosti [Theoretical and methodological basis of pratseohoronnoyi]. Kyiv, Rary`tet, 2003, 216 p.
3. Vygotskiy L. S. Pedagogicheskaya psikhologiya [Pedagogical psychology]. Moscow, Izd-vo AST, 2008, 671 p.
4. Gin A. A. TRIZ-pedagogika [TRIZ-pedagogic]. Moscow, LitRes, 2015, 120 p. – Available at: <http://www.litres.ru/anatoliy-gin/triz-pedagogika/>
5. Godfrua Zh. Chto takoe psikhologiya [What is the psychology], V 2-kh t. T. 1: Per. s frants. Alipova N. N., Pegelau A. V., Estrina T. Ya. Moscow. Mir, 1992. 496 p.
6. Il'in E. P. Psikhologiya tvorchestva, kreativnosti, odarennosti [Psychology of creativity, creativity, talent]. St. Petersburg, Piter, 2009, 448 p.
7. Kaly`ta N. K. D. Ushy`ns'ky`j pro vchy`telya: do problemy` vy`xovnogo idealu [D. Ushinsky about the teacher: the problem of educational ideal sti]. Molod` i ry`nok, 2008, Vol 11, pp. 149–154.
8. Makarenko A. S. Metody`ka vy`xovnoyi roboty` [Methods of educational work]. – Kyiv.: Rad. shkola,

1990. 366 p.
9. Maslou A. G. Motivatsiya i lichnost' [Motivation and Personality]. 3-e izd. / Per. s angl. V. Vasil'eva. St. Petersburg, Piter, 2008, 352 p.
  10. Olakh A. Tvorcheskiy potentsial i lichnostnye peremeny [Creativity and personality changes], Obshchestvennye nauki za rubezhem. Ser. Naukovedenie, 1968, № 4, pp. 69–73.
  11. Rodzhers N. Tvorchestvo kak usilenie sebya [Creativity as strengthening himself]. Voprosy psikhologii 1990, № 1, pp. 164–168.
  12. Guiding Creative Talent. Contributors: E. Paul Torrance – Author. Publisher: Prentice-Hall. Place of publication: Englewood Cliffs, NJ. Publication year: 1962. – Available at: <https://www.questia.com/read/9518634/guiding-creative-talent>

УДК [378.016:331]:502-057(07)

О. П. ВОЙТОВИЧ

ІНТЕРАКТИВНА МЕТОДИЧНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ ОСНОВ ВИРОБНИЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ

Показано, що з метою підвищення якості підготовки майбутніх екологів до професійної діяльності на підприємствах нами створено інтерактивну методичну систему навчання основ виробничих технологій, яка характеризується високим ступенем комунікації студентів, викладачів, роботодавців. Розроблена інтерактивна методична система навчання майбутніх екологів основ виробничих технологій є цілісним утворенням, що дозволяє сформуванню не тільки знання основ виробничих технологій, а й уміння їх застосовувати в майбутній професійній діяльності еколога на основі взаємодії фундаментальної та професійної спрямованості навчання. Охарактеризовано компоненти інтерактивної методичної системи навчання основ виробничих технологій та показано їх взаємодію для досягнення високого рівня професіоналізму майбутніх екологів.

Ключові слова: еколог, інтерактивна методична система, виробничі технології.

О. П. ВОЙТОВИЧ

ИНТЕРАКТИВНАЯ МЕТОДИЧЕСКАЯ СИСТЕМА ОБУЧЕНИЯ ОСНОВ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ БУДУЩИХ ЭКОЛОГОВ

Показано, что с целью повышения качества подготовки будущих экологов к профессиональной деятельности на предприятиях нами создана интерактивная методическая система обучения основ производственных технологий, которая характеризуется высокой степенью коммуникации студентов, преподавателей, работодателей. Разработанная интерактивная методическая система обучения будущих экологов основ производственных технологий является единым комплексом, что позволяет сформировать не только знания основ производственных технологий, но и умения их использовать в будущей профессиональной деятельности эколога на основании взаимодействия фундаментальной и профессиональной направленности обучения. Определены характеристики компонентов интерактивной методической системы обучения основ производственных технологий и показано их взаимодействие для достижения высокого уровня профессионализма будущих экологов.

Ключевые слова: эколог, интерактивная методическая система, производственные технологии.

O. VOYTOVYCH

INTERACTIVE METHODOICAL SYSTEM OF TRAINING PRODUCTION TECHNOLOGIES BASICS FOR FUTURE ENVIRONMENTALISTS

In order to improve the quality of training future environmentalists for professional activities at the enterprises we have created an interactive methodical system of training production technologies